

ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΑΠΡΙΛΙΑΣ

Την Πρωταπριλιά σε πολλές περιοχές τηρείται το έθιμο του να λέγονται ψέματα. Πρόκειται για μία παράδοση, η οποία είχε ξεκινήσει στην Ευρώπη και η «γέννησή» της τόσο χρονικά όσο και τοπικά έχει δύο επικρατέστερες εκδοχές.

Σύμφωνα με την πρώτη εκδοχή, όλα ξεκίνησαν από τη Δύση και στην Ελλάδα η «*Πρωταπριλιά των Ψεμάτων*» ήρθε την εποχή των Σταυροφοριών. Έθιμο που ήδη γνώριζαν στη μεσαιωνική Γαλλία. Λένε πως όλα ξεκίνησαν από τους Γάλλους εκεί γύρω στα 1560 που ο βασιλιάς Κάρολος Θ' αποφάσισε να μεταφέρει την Πρωτοχρονιά που μέχρι τότε γιορταζόταν την 1η του Απρίλη τον Ιανουάριο, την πρώτη του μέρα, και να συμβαδίζει με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Πολλοί, δυσκολεύτηκαν να δεχτούν αυτή την αλλαγή και συνέχισαν να κάνουν πρωτοχρονιά τον Απρίλιο, όπως είχαν συνηθίσει. Οι υπόλοιποι άρχισαν να τους κοροϊδεύουν, να τους κάνουν πλάκες, να τους στέλνουν ψεύτικα δώρα και έτσι η 1η Απριλίου, από πρωτοχρονιά, μετατράπηκε σε ημέρα κοροϊδίας και φάρσας.

Κι ύστερα πάλι άλλοι είπαν πως όλα ξεκίνησαν από τους Κέλτες, λίγο πιο παλιά που συνήθιζαν την Πρωταπριλιά που έφτιαχνε ο καιρός να πηγαίνουν για ψάρεμα. Τις περισσότερες φορές γύριζαν με άδεια χέρια, αλλά οι ψεύτικες ιστορίες για μεγάλα ψάρια έδιναν κι έπαιρναν. Γι' αυτό οι Γάλλοι ακόμα και σήμερα ονομάζουν το πρωταπριλιάτικο ψέμα *poisson d'Avril* δηλαδή «ψάρι του Απρίλη» ενώ οι Αγγλοι «*April fool's day*».

Το έθιμο αυτό ήρθε και στην Ελλάδα και διαφοροποιήθηκε αποκτώντας μια ελληνική χροιά. Η βασική ιδέα βέβαια παρέμεινε ίδια. Λέμε αθώα ψέματα με σκοπό να ξεγελάσουμε το «θύμα» μας. Σε κάποιες περιοχές, θεωρούν ότι όποιος καταφέρει να ξεγελάσει τον άλλο, θα έχει την τύχη με το μέρος του όλη την υπόλοιπη χρονιά. Σε κάποιες άλλες πιστεύουν ότι ο «θύτης» θα έχει καλή σοδειά στις καλλιέργειες του. Επίσης το βρόχινο νερό της πρωταπριλιάς, θεωρούν μερικοί, ότι έχει θεραπευτικές ιδιότητες. Όσο για το «θύμα», πιστεύεται ότι, σε αντίθεση με τον «θύτη», θα έχει γρουσουζιά τον υπόλοιπο χρόνο και πιθανότατα αν είναι παντρεμένος, θα χηρέψει γρήγορα.

Σύμφωνα με τον Έλληνα λαογράφο Λουκάτο το έθιμο αυτό αποτελεί ένα σκόπιμο "ξεγέλασμα των βλαπτικών δυνάμεων που θα εμπόδιζαν την όποια παραγωγή" όπως είναι η αρχή του μήνα τόσο για τον Μάρτιο, όσο και τον Απρίλιο υποχρεώνοντας πολλούς να λαμβάνουν διάφορα "αντίμετρα" (αλεξίκανα μέτρα). Επίσης και ο Έλληνας λαογράφος Γ. Μέγας συμφωνεί πως η πρωταπριλιάτικη "ψευδολογία" παραπλανά ελλοχεύουσες δυνάμεις του κακού, έτσι ώστε να θεωρείται από τον λαό ως σημαντικός όρος μαγνητικής ενέργειας (έλξης ή αποτροπής) για μια επικείμενη επιτυχία.

Η Πρωταπριλιά στην Ελλάδα είναι έθιμο αστικού χαρακτήρα και δεν συναντιέται συχνά στην αγροτική ζωή. Έχει συνδεθεί με τα ψέματα για να στραφεί αλλού η προσοχή του κακού. Λένε ψέματα όχι μόνο σε περιπτώσεις μαγικών ενεργειών αλλά και σε δύσκολες εργασίες όπως ήταν η *βαφή των νημάτων*, η *παρασκευή εφτάζυμου ψωμιού*, η *εκτροφή του μεταξοσκώληκα*. Όποιος έφτιαχνε «φκιασίδι» έπρεπε για να μην «κόψει» να πει ένα ψέμα. Έτσι θα γίνονταν γρήγορα τα κουκούλια τους ή θα πρόκοβαν οι μέλισσές τους ακόμα και τα δέντρα θα γέμιζαν με περισσότερους καρπούς.

Στην αρχαιότητα πάλι, *οι Κρήτες είχαν τη φήμη πως έλεγαν τόσα πολλά ψέματα που υπήρχε κι ένα ρήμα το «κρητίζω» που είχε την σημασία του ψεύδομαι...*

Παρόλο που η πρωταπριλιά είναι η μέρα που τα ψέματα και οι φάρσες δικαιολογούνται, πολλοί είναι εκείνοι που κάθε χρόνο «την πατάνε» και πιστεύουν απίστευτες ιστορίες βγαλμένες από τη φαντασία. Είναι η αγαπημένη ημέρα των μικρών παιδιών, καθώς σκαρώνουν διάφορα αστεία για να πειράξουν τους γονείς, τους φίλους, ακόμα και τους δασκάλους στο σχολείο.